05

Εφαρμογές

ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ_2026

Κωνσταντίνος Μπαϊρακτάρης
Δικηγόρος, LLM

Παρατηρήσεις στην

ΜΕφΛαρ 104/2026

Ευθύνη τράπεζας για phishing συναλλαγές λόγω ανεπαρκούς ασφάλειας

Παρατηρήσεις

Προβληματισμοί και διασαφήσεις στη διαδικτυακή απάτη μέσω "phishing"

Ι. Εισαγωγικά

1. Η σχολιαζόμενη απόφαση έρχεται να προστεθεί στο corpus μίας αυξανόμενης νομολογίας σχετικά με περιπτώσεις «phishing» πολιτών[1], τέμνοντας ενδιαφέροντα ζητήματα σχετικά με τη νομική βάση της ευθύνης του παρόχου μέσων πληρωμής, την υπαιτιότητα παρόχου και χρήστη, αλλά και της διευρυμένης έννοιας του παρανόμου στο

1. Ενδ. ΜΠρΑθ 3812/2026, ΜΕφΘρακ 214/2025, ΜΕφΘρακ 155/2024, ΕιρΘεσ 206/2023, ΕιρΑθ 2564/2022 ΤΝΠ QUALEX.

πλαίσιο της αδικοπρακτικής ευθύνης, επί των οποίων γίνονται κάποιες επισημάνσεις στο παρόν.

2. Το Phishing (αποδίδεται στα ελληνικά ως «ηλεκτρονικό ψάρεμα») αποτελεί μία μορφή ηλεκτρονικής απάτης και (εν ευρεία έννοια) κυβερνοεγκλήματος[2], κατά την οποία συγκεκριμένα πρόσωπα, με διαφορετικές κάθε φορά τεχνικές, προσπαθούν να οδηγήσουν τον δέκτη -του παραπλανητικού μηνύματος- σε «σελίδες κλώνους» που προορίζονται για την υφαρπαγή προσωπικών στοιχείων του. Αυτό γίνεται συνήθως μέσω παραπλανητικών συνδέσμων ("link manipulation")[3], οι οποίοι μπορεί να αποστέλλονται είτε με μήνυμα (sms) στο κινητό του στόχου, είτε με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), είτε με προώθηση των ψευδών ιστοσελίδων (websites) που μπορεί να εμφανισθούν κατόπιν αναζήτησης με σχετικές λέξεις - κλειδιά (keywords) σε κάποιον φυλλομετρητή.

3. Οι ψευδείς αυτές «σελίδες» (κλώνοι) αναπαράγουν με υψηλή ακρίβεια την εμφάνιση και λειτουργία ιστοσελίδων τραπεζών, δημόσιων αρχών ή άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, με σκοπό την εξαπάτηση των θυμάτων και την απόκτηση προσωπικών και οικονομικών δεδομένων, όπως κωδικοί πρόσβασης, αριθμοί τραπεζικών καρτών ή άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες και την εντεύθεν μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε σύστημα.

4. Είναι γεγονός ότι ο «εκπαιδευμένος χρήστης» θα είναι σε θέση να εντοπίσει -στις πλείστες των περιπτώσεων- την απόπειρα «phishing» (ορθογραφικά, διαφορά στο url, μη σύνηθες περιεχόμενο μηνύματος), ωστόσο, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις των ανθρώπων που -ανάλογα και με τη στιγμή- δεν θα προσέξουν επιμέρους λεπτομέρειες των κακόβουλων, πέφτοντας θύματα «phishing» – αυτό μάλιστα ανεξαρτήτως ηλικίας ή μορφωτικού επιπέδου. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι το «phishing» πρόκειται για μία τεχνική με εντεινόμενη δραστηριότητα κατά το πέρασμα των ετών[4] δύναται δε να λάβει πλείστες μορφές[5].

ΙΙ. Η νομική βάση της ευθύνης

5. Η σχολιαζόμενη απόφαση ορθά φαίνεται να θεμελιώνει την ενδοσυμβατική ευθύνη του τραπεζικού ιδρύματος (εδώ ενεργώντας ως παρόχου υπηρεσιών) στα άρθρ. 64 – 73 ν. 4537/2018. Αυτό μάλιστα σε αντίθεση με το μάλλον συμβαίνον στις μέχρι σήμερα αποφάσεις της ημεδαπής νομολογίας[6], όπου παραπέμπονται για τη θεμελίωση της ενδοσυμβατικής ευθύνης και οι διατάξεις περί ανώμαλης παρακαταθήκης σχετικά με τη δημιουργία τραπεζικού λογαριασμού και την κατάθεση χρημάτων στην τράπεζα (άρθρ. 830 παρ. 1, σε συνδ. με άρθρ. 806 ΑΚ - κατά την κρατούσα καθ' ημάς άποψη).

6. Ωστόσο, η προσπάθεια θεμελίωσης της ενδοσυμβατικής ευθύνης στις διατάξεις του ΑΚ προσκρούει στο ειδικότερο πλέγμα διατάξεων του ν. 4537/2018, με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 2015/2366/ΕΕ για τις υπηρεσίες πληρωμών (PSD II) και ρυθμίστηκε διεξοδικά το ζήτημα στην εσωτερική αγορά. Δεδομένου δε ότι η σχετική Οδηγία είναι πλήρους εναρμόνισης δεν καταλείπεται ρυθμιστικό πεδίο για το ημεδαπό δίκαιο για όσα ρυθμίζονται ήδη από την εν λόγω Οδηγία[7, 8].

7. Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του ν. 4537/2018, κατά το άρθρο 2 αυτού, εκτείνεται στις υπηρεσίες πληρωμών του άρθρου 4. Μεταξύ άλλων και σύμφωνα με τους ορισμούς που περιλαμβάνονται στο άρθρο 4 του νόμου αυτού, ως υπηρεσίες πληρωμών νοούνται και η (άρθρο 4 παρ. 3 περ. γ αα`) εκτέλεση εντολών άμεσης χρέωσης, συμπεριλαμβανομένης της εφάπαξ άμεσης χρέωσης, η οποία διενεργείται μέσω (άρθρο 4 παρ. 4) «ιδρύματος πληρωμών», που είναι το νομικό πρόσωπο που έχει λάβει άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 11, να παρέχει και να εκτελεί υπηρεσίες πληρωμών σε όλα τα κράτη - μέλη, στα οποία συγκαταλέγονται και τα τραπεζικά ιδρύματα.

8. Συναφώς δε, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρ. 73 ν. 4537/2018 προβλέπεται ότι *«[π]εραιτέρω αποζημίωση δεν αποκλείεται, εφόσον θεμελιώνεται σχετικό δικαίωμα στο δίκαιο που διέπει τη σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ του πληρωτή και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών ή στο δίκαιο που διέπει τη σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ του πληρωτή και του παρόχου υπηρεσίας εκκίνησης πληρωμής.»*. Επιφύλαξη, δηλαδή, υφίσταται μόνο ως προς τυχόν περαιτέρω αποζημίωση εφόσον προβλέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο για αξιώσεις (μη ενδοσυμβατικές) που δεν καλύπτονται από την Οδηγία.

ΙΙΙ. Η υπαιτιότητα

9. Περαιτέρω, όπως υπογραμμίζεται και στην σχολιαζόμενη απόφαση, η PSD II (και εντεύθεν ο ν. 4537/2018) σκοπεί στη ρύθμιση εξιδιασμένων ζητημάτων κατανομής κινδύνων στο πλαίσιο του σχετικού συμβατικού πλαισίου -κυρίως- μεταξύ παρόχου και χρήστη μέσων πληρωμών. Ο νομοθέτης επέδειξε μία εύνοια στον χρήστη μέσων πληρωμής απόρροια της μάλλον αρχικής απροθυμίας των παρόχων να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προστασίας που απαιτούντο, ενόψει και της τεχνολογικής εξέλιξης και πολυπλοκότητας, έναντι των χρηστών - καταναλωτών[9].

---

2. *Jougleux*, Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Διαδικτύου, 2016, σ. 133.

3. *Κιλτένη*, «Phishing»: Ένα ψάρεμα διαφορετικό και καθόλου αθώο για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις, Αρμ 1/2024, 119.

4. Ομοίως, 118.

5. *Κοντογιάννη*, Κίνδυνοι στις εξ αποστάσεως συμβάσεις της ηλεκτρονικής τραπεζικής: Η περίπτωση του phishing, ΔιΜΕΕ, 2/2025, 200 – 201.

6. Ενδ. ΕιρΑθ 2564/2022, ΕφΘρακ 155/2024 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΑθ 3812/2026 ΤΝΠ QUALEX.

7. Βλ. και *Χασάπης*, σχόλιο σε ΔΕΕ της 1.8.2025, C-665/23, IL κατά Veracash SAS, ΕΕμπΔ 1/2026, 280. Βλ. και σκέψη 87 Οδηγίας PSD II, όπου *«Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να αφορά μόνον συμβατικές υποχρεώσεις και ευθύνες μεταξύ του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών και του οικείου παρόχου υπηρεσιών πληρωμών. […]»*.

8. Ποιος ο λόγος, άλλωστε, να μιλήσει κανείς για δευτερογενείς συμβατικές υποχρεώσεις απορρέουσες από το άρθρ. 288 ΑΚ, όταν αυτές παρουσιάζονται ως κύριες ρητά εκ του ν. 4537/2018.

9. Βλ. σκέψη 4 Οδηγίας in fine, όπου *«Έχει αποδειχθεί ότι είναι δύσκολο οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών να εδραιώσουν καινοτόμες, ασφαλείς και εύκολες στη χρήση ψηφιακές υπηρεσίες πληρωμών και να παράσχουν στους καταναλωτές και τους εμπόρους λιανικής πώλησης αποτελεσματικές, άνετες και ασφαλείς μεθόδους πληρωμής στο χώρο της Ένωσης. Στο πλαί-*

10. Βασική έννοια αυτού του πλέγματος διατάξεων αποτελεί η εγκεκριμένη συναλλαγή. Εγκεκριμένη είναι στην πραγματικότητα η συναλλαγή μόνο όταν λαμβάνει χώρα από και με τη βούληση του δικαιούχου (χρήστη του μέσου πληρωμής). Σύμφωνα με το άρθρ. 64 (Έγκριση πράξεων πληρωμής) *«1. Μια πράξη πληρωμής θεωρείται ως εγκεκριμένη, μόνον εφόσον ο πληρωτής έχει δώσει τη συγκατάθεσή του στην εκτέλεσή της. Μια πράξη πληρωμής μπορεί να εγκρίνεται από τον πληρωτή είτε πριν, είτε εφόσον υπάρχει συμφωνία του πληρωτή με τον οικείο πάροχο υπηρεσιών πληρωμών μετά την εκτέλεσή της. 2. Η συγκατάθεση για την εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής ή σειράς πράξεων πληρωμής παρέχεται με τον τύπο που έχει συμφωνηθεί μεταξύ του πληρωτή και του οικείου παρόχου υπηρεσιών πληρωμών. Η συγκατάθεση για την εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής μπορεί, επίσης, να παρέχεται μέσω του δικαιούχου ή του παρόχου υπηρεσίας εκκίνησης πληρωμής. Αν δεν έχει παρασχεθεί συγκατάθεση, η πράξη πληρωμής θεωρείται ως μη εγκεκριμένη. [...]»*.

11. Έτσι και στη σχολιαζόμενη απόφαση *«συνάγεται ότι δεν υφίσταται γνήσια συναλλαγή όταν ο χρήστης αγνοεί αυτήν και αυτή ενεργήθηκε από τρίτο πρόσωπο χωρίς δικαίωμα, ακόμη κι αν η συγκατάθεση του χρήστη φέρεται να δόθηκε με τη μορφή που συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών, ενώ γνήσια θεωρείται μία πράξη πληρωμής όταν ενεργήθηκε με την πραγματική συναίνεση του χρήστη υπηρεσιών πληρωμής, δηλαδή είτε από τον ίδιο είτε εν γνώσει του από τρίτο πρόσωπο στο οποίο είχε παράσχει σχετική άδεια.»*.

12. Κατά τούτο, ο πάροχος μέσων πληρωμής πέραν των επιμέρους υποχρεώσεων (άρθρ. 70 ν. 4537/2018) φέρει τον κίνδυνο και έτσι ευθύνεται για κάθε μη εγκεκριμένη συναλλαγή. Το ότι ευθύνεται σημαίνει ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμής οφείλει να αποκαταστήσει κάθε μη εγκεκριμένη ή εσφαλμένα εκτελεσθείσα πράξη πληρωμής στον χρήστη (άρθρ. 71, σε συνδ. με άρθρ. 73). Βεβαίως, αυτή η ευθύνη δεν είναι απόλυτη, ο νομοθέτης μετριάζοντας ως ένα σημείο την κατανομή του κινδύνου ορίζει -εν είδει εξαίρεσης στον κανόνα- ότι ο πάροχος μέσων πληρωμής απαλλάσσεται από την αυτή ευθύνη: (α) εάν δεν ειδοποιηθεί εγκαίρως (χωρίς υπαίτια καθυστέρηση) από τον χρήστη για τη μη εγκεκριμένη συναλλαγή (άρθρ. 71 παρ. 1), (β) εάν ο χρήστης παραβίασε τις υποχρεώσεις του (άρθρ. 69) - κυρίως τους όρους που διέπουν το μέσο πληρωμής- με δόλο (άρθρ. 74 παρ. 1)[10]. Σε περίπτωση μη εγκεκριμένης συναλλαγής από βαριά αμέλεια εφόσον ο πληρωτής είναι καταναλωτής αυτός έχει ευθύνη έως του ποσού των 1.000 ευρώ[11], στην περίπτωση ελαφράς αμέλειας υφίσταται ευθύνη του χρήστη (πληρωτή) έως του ποσού των 50 ευρώ και (γ) όταν υπάρχουν ασυνήθεις και απρόβλεπτες περιστάσεις, οι οποίες είναι πέρα από τον έλεγχο του μέρους που τις επικαλείται και των οποίων οι συνέπειες δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν παρόλες τις προσπάθειες για το αντίθετο (άρθρ. 92)[12].

1. Ενημέρωση χρήστη – υποχρέωση ή βάρος;

13. Ενδιαφέρον, λόγω και της σημασίας που έχει για τις αξιώσεις του χρήστη, παρουσιάζει η έννοια της άνευ υπαιτιότητας (αμελλητί) ενημέρωσης έναντι του παρόχου μέσου πληρωμής για την περίπτωση κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, ως προς το εάν αποτελεί γνήσια ενοχική υποχρέωση ή βάρος του χρήστη.

14. Η σχολιαζόμενη απόφαση δεν φαίνεται να παίρνει θέση στο ζήτημα, δεδομένου ότι ο χρήστης προέβη σε ενημέρωση της τράπεζας την επόμενη ημέρα από την τέλεση των παράνομων συναλλαγών και δεν χρειάστηκε περαιτέρω ανάλυση. Σύμφωνα με τη διατύπωση του νόμου φαίνεται ως η ενημέρωση του χρήστη να θεωρείται υποχρεωσή του (άρθρ. 69 *«Υποχρεώσεις του χρήστη υπηρεσιών [...]»*). Ωστόσο, φρονούμε ότι κατ' ορθότερη νομική αξιολόγηση δεν μπορεί να γίνει στην πραγματικότητα λόγος για γνήσια ενοχή ως προς την ενημέρωση από τον χρήστη, καθώς ο αντισυμβαλλόμενος του χρήστη – τραπεζικό ίδρυμα δεν φαίνεται να έχει αξίωση εκπληρώσεως ή αποζημίωσης σε περίπτωση παραβίασης. Αντίθετα, η μη συμμόρφωση του χρήση με την πρόβλεψη περί ενημέρωσης συνεπάγεται δυσμενείς επιπτώσεις για τον ίδιο (απώλεια αξίωσης αποκατάστασης), γεγονός που παραπέμπει σε βάρος[13].

2. Ratione temporis

15. Κρίσιμο στοιχείο εκτός από την ενημέρωση είναι ο χρόνος που πρέπει να λάβει αυτή, δεδομένου ότι δεν θα είναι πάντα σαφές το όριο που «το άνευ υπαίτιας καθυστέρησης» θα θεωρηθεί «υπαίτια». Θεωρούμε ωστόσο ότι, ενόψει της βούλησης του νομοθέτηση, αλλά και της τελολογίας των σχετικών διατάξεων, δεν είναι εκ των προτέρων δυνατή η χρονική οριοθέτηση της ενημέρωσης (ήτοι εντός δύο ή τριών ημερών κλπ.). Αντίθετα, το εάν για τον χρόνο της ενημέρωσης (όποτε γίνεται αυτός) υφίσταται ή όχι υπαιτιότητα του χρήστη, καθοριστικό ρόλο

σιο αυτό, υπάρχει μεγάλο θετικό δυναμικό που πρέπει να διερευνηθεί με μεγαλύτερη συνέπεια.».

10. Βλ. και σκέψη 71 Οδηγίας, όπου μεταξύ άλλων *«Σε περίπτωση μη εγκεκριμένης πράξης πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να επιστρέφει αμέσως το ποσό της εν λόγω πράξης στον πληρωτή. Ωστόσο, όταν υπάρχει σοβαρή υπόνοια ότι πρόκειται για μη εγκεκριμένη πράξη που προκύπτει από δόλια συμπεριφορά του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών και όταν η εν λόγω υπόνοια στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους που γνωστοποιούνται στην αρμόδια εθνική αρχή, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να είναι σε θέση να διενεργεί, εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, έρευνα πριν από την επιστροφή του ποσού στον πληρωτή.»*

11. Σύμφωνα με το άρθρ. 22 ν. 5019/2023 ο ως άνω ποσοτικός περιορισμός δεν ισχύει αν η τράπεζα αποδείξει ότι εφαρμόζει πρόσθετους, αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου των συναλλαγών που μπορούν να προκαλέσουν ζημία άων των 1.000 ευρώ. Βλ. και *Κοντογιάννη*, Κίνδυνοι στις εξ αποστάσεως συμβάσεις της ηλεκτρονικής τραπεζικής: Η περίπτωση του phishing, ΔιΜΕΕ, 2/2025, 211, όπου επισημαίνονται προβληματισμοί σχετικά με τη δυσμενέστερη αντιμετώπιση του καταναλωτή σε περίπτωση βαριάς αμέλειας.

12. Ούτε όταν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών δεσμεύεται από άλλες νομικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στο ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο.

13. Βλ. και *Σπυριδάκη*, Ενοχικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος, 2η έκδ., 2018, σ. 31-32. *Σταθόπουλο*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 5η έκδ., 2018, § 82. Έτσι, και *Χασάπης*, σχόλιο σε ΔΕΕ της 1.8.2025, C-665/23, IL κατά Veracash SAS, ΕΕμπΔ 1/2026, 282.

θα έχει το γνωστικό στοιχείο (η γνωστική παράσταση του χρήστη) για την οποία σημαντική θα είναι και η στάθμιση όλων των σχετικών παραγόντων της συγκεκριμένης περίπτωσης[14].

16. Το ανωτέρω ζήτημα φυσικά, λόγω της ασφάλειας δικαίου, έχει ένα απώτατο χρονικό όριο, ήτοι, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να υπερβεί τους δεκατρείς (13) μήνες (άρθρ. 71 παρ. 1)[15], με την παρέλευση αυτού του χρονικού διαστήματος καμία αξίωση αποκατάσταση του χρήστη είναι δυνατή[16].

3. Αμέλεια

17. Ο βαθμός υπαιτιότητας του χρήστη, περαιτέρω, επηρεάζει ουσιωδώς την ευθύνη των μερών και ιδίως τη βασιμότητα τυχόν αξίωσης του χρήστη για αποζημίωση. Ο ίδιος ο νομοθέτης δεν φαίνεται να επιλύει το ζήτημα ως προς το ακριβές του περιεχόμενο, όπως δε αναφέρεται στη σκέψη 72 της Οδηγίας *«Για να εκτιμηθεί αν υπάρχει αμέλεια ή βαριά αμέλεια του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι περιστάσεις. Τα αποδεικτικά στοιχεία και ο βαθμός της καταγγελλόμενης αμέλειας θα πρέπει να αξιολογούνται βάσει του εθνικού δικαίου»*. Δίνεται δε μόνο ως παράδειγμα της βαριάς αμελούς συμπεριφοράς η περίπτωση που τα διαπιστευτήρια για έγκριση πράξης πληρωμής φυλάσσονται δίπλα στο μέσο πληρωμής κατά τρόπο ανοιχτό και ανιχνεύσιμο.

18. Σύμφωνα με το ημεδαπό δίκαιο (άρθρ. 330 ΑΚ) η επιμέλεια ορισμένου προσώπου μπορεί να παρουσιάζεται παραλλάσσουσα. Κατά τη μάλλον κρατούσα άποψη (η οποία αμβλύνει ως ένα σημείο την αντικειμενική θεωρία), η επιμέλεια τινός προσώπου θα εξεταστεί με κριτήριο τη συμπεριφορά που θα επιδείκνυε ο μέσος συνετός και επιμελής εκπρόσωπος του οικείου επαγγελματικού και οικονομικού κύκλου[17].

19. Στη σχολιαζόμενη απόφαση, η χρήστης αναζητώντας σε μηχανή αναζήτησης την τράπεζα με την οποία ήταν συμβεβλημένη οδηγήθηκε σε απομιμητική ιστοσελίδα (κλώνο), όπου πληκτρολόγησε το όνομα χρήστη (username) και τον μυστικό κωδικό της, τότε της ζητήθηκε να επιβεβαιώσει τον αριθμό κινητού τηλεφώνου της, προκειμένου να λάβει μήνυμα sms ώστε να ενεργοποιηθεί η εφαρμογή viber (την οποία δεν είχε εγκατεστημένη στη συσκευή της έως τότε). Τον κωδικό που έλαβε πράγματι η χρήστης πληκτρολόγησε τόσο στο κινητό της όσο και στο σχετικό πεδίο της ιστοσελίδας. Οι ενέργειες αυτές ήταν αρκετές ώστε οι κακόβουλοι δράστες να αποκτήσουν πρόσβαση στον τραπεζικό της λογαριασμό και να ενεργήσουν τις εκεί αναφερόμενες συναλλαγές.

20. Σύμφωνα με την απόφαση -με μια μάλλον εύνοια προς το θύμα- κρίθηκε ότι υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις η συμπεριφορά της χρήστη δεν ήταν βαριά αμελής, με την αιτιολογία ότι εφόσον υφίσταται για τη μεταφορά χρημάτων διαδικασία δύο σταδίων, βαριά αμέλεια θα νοούνταν μόνο στην περίπτωση που η εξαπατηθείσα είχε παράσχει στους δράστες τα απαιτούμενα μέσα και των δύο σταδίων. Περαιτέρω δε ότι *«κάθε συνετός συναλλασόμενος, δεν μπορούσε να αναμένει ή να προβλέψει ότι η πρόσβαση τρίτου σε λογαριασμό Viber, ο οποίος μόλις είχε δημιουργηθεί και στον οποία δεν είχε ποτέ ληφθεί OTP για έγκριση μεταφοράς χρημάτων, θα ισοδυναμούσε με αυτόματη δυνατότητα εγγραφής νέας συσκευής στο mobile banking και ανεμπόδιστη εκτέλεση συναλλαγών»*. Αντίθετα, όμοια περιστατικά (αλλά από πρόσωπο υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου) θεωρήθηκαν ότι συνιστούν βαριά αμελή συμπεριφορά στην υπ' αριθμ. 314/2025 ΜΕφΘρακ[18]. Εσφαλμένως δε στην τελευταία απόφαση γίνεται αναφορά σε παραβίαση συμβατικού όρου περί μη χρήση των διαπιστευτηρίων σε παράνομες ιστοσελίδες – λογισμικά, παρά την πρόβλεψη του άρθρ. 103 ν. 4537/2018.

IV. Τελικές σκέψεις

21. Η εφαρμογή από τους παρόχους των μέσων πληρωμής διαδικασιών δύο σταδίων ταυτοποίησης εξυπηρετεί τον σκοπό της, όταν πράγματι οι σχετικές ειδοποιήσεις φθάνουν στον χρήστη (στη σφαίρα επιρροής του) σε δύο διαφορετικά μέσα που έχει στην κατοχή του (ειδοποίηση για παράδειγμα στον Η/Υ και στο κινητό). Ωστόσο, η επιλογή -πολλές φορές- των παρόχων να κάνουν χρήση εφαρμογών όπως το Viber (ενδεχομένως ως οικονομικά προσφορότερου μέσου επικοινωνίας) μπορεί να έχει τα αντίστροφα αποτελέσματα, θεμελιώνοντας ευθύνη των παρόχων σε περιπτώσεις μη εγκεκριμένων συναλλαγών, καθώς πολλές φορές οι κακόβουλοι δράστες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε τέτοιες εφαρμογές, καταργώντας στην πράξη την προϋπόθεση ενός δεύτερου μέσου, κατοχής του χρήστη.

22. Τέλος, παρά τη συνεκτική εν πολλοίς αιτιολογία της σχολιαζόμενης απόφασης, δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε τον περισσότερο θεωρητικό προβληματισμό περί μίας εύκολης καταφυγής του εφαρμοστή του δικαίου στην αδικοπρακτική ευθύνη. Σκόπελο που δεν διέφυγε ούτε η εν λόγω απόφαση (επαναλαμβάνεται δε αρειμανίως σε όλες τις σχετικές αποφάσεις με ζητήματα "phishing")[19]. Η καταφυγή στη λεγόμενη διευρυμένη έννοια του παρανόμου[20], μέσω επίκλησης γενικών αρχών, υπολαμβάνει (ως λογικώς πρωθύστερο) την απουσία κανόνα δικαίου. Εφόσον στο ημεδαπό δίκαιο τυχόν αδικοπρακτική ευθύνη δύναται να θεμελιωθεί (εφόσον ο αντισυμβαλλόμενης της τράπεζας είναι καταναλωτής) στο άρθρ. 8 ν. 2251/1994

14. Βλ. και σκέψη 71 Οδηγίας, όπου *«[...] Δεν θα πρέπει να υπάρχει ευθύνη όταν ο πληρωτής δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί την απώλεια, κλοπή ή υπεξαίρεση του μέσου πληρωμών. [...]»*.

15. Η ανωτέρω προθεσμία δεν ισχύει όταν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών δεν χορήγησε ούτε κατέστησε διαθέσιμες τις αναγκαίες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη πράξη πληρωμής, σύμφωνα με τα άρθρα 38 έως 60.

16. Βλ. και *Χασάπης*, σχόλιο σε ΔΕΕ της 1.8.2025, C-665/23, IL κατά Veracash SAS, ΕΕμπΔ 1/2026, 283 επ.

17. *Κουμάνης* σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη, άρθρ. 330, αρ. 18. ΜΕφΘρακ 155/2024 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

18. ΤΝΠ QUALEX.

19. Ενδ. ΕφΔωδ 23/2025, ΕφΘρακ 314/2025, ΕφΘεσ 1330/2025, ΠΠρΘεσ 43542/2025 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

20. *Γ. Γεωργιάδης* σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη, άρθρ. 914, αρ. 9 επ., Ξυνοπούλου, Οι υποχρεώσεις επιμέλειας στο σύστημα της αδικοπρακτικής ευθύνης, 2023, σ. 121, παρ. 170.

παρέλκει η προσπάθεια θεμελίωσης του παρανόμου στο «*γενικό καθήκον να μην προκαλεί κανένας υπαίτια ζημία σε άλλον*» (!).

23. Άλλωστε, αν και δεν αποτελεί ζήτημα του παρόντος, αξίζει να σημειώσουμε ότι ένα τέτοιο καθήκον ούτε από την ΑΚ 914 μπορεί να προκύπτει αυτοτελώς (δεδομένου ότι δεν αποτελεί κατά την κρατούσα άποψη ουσιαστικό κανόνα, αλλά λευκό κανόνα δικαίου)[21], ούτε μπορεί να ανιχνευθεί ως γενικότερη αρχή του δικαίου. Το ακριβώς αντίθετο θα ήταν ευχερέστερα υποστηρίξιμο, καθώς η ζημία μπορεί να αποτελεί μία εκ των προϋποθέσεων της αποζημιωτικής ευθύνης, αλλά σίγουρα δεν αποτελεί θεμελιωτικό της ευθύνης λόγο[22] (π.χ. υπαίτια ζημία άνευ ευθύνης θα εντοπίζαμε στον γείτονα που ανεγείρει νομίμως κτίσμα και «κόβει» τη θέα του γείτονα, στην εγκατάσταση νομίμως επιχειρήσεων - καταστημάτων σε ήσυχη περιοχή χωρίς την επιθυμία των κατοίκων, στον ικανό επιχειρηματία, ο οποίος συγκεντρώνει μεγάλη πελατεία εις βάρος των ανταγωνιστών του)[23].

Κωνσταντίνος Μπαϊρακτάρης
Δικηγόρος, LLM

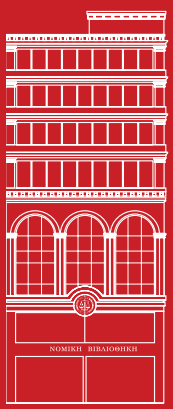

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:
Μαυρομιχάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:
Μαυρομιχάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:
Καναρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:
Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org